

35

L'ESTRELETA D'OR I ALTRES RONDALLES FANTÀSTIQUES

Joaquim G. Caturla

Il·lustracions de Marc Bou

LA BICICLETA
NEGRA

1. L'ESTRELETA D'OR¹

(Arreplegada a Agost i al Campello)

na vegada hi havia un home viudo molt bona persona que tenia un filla fadrina anomenada Carmeta. Aquesta xica era la jove més bonica i més galana de tota la contrada: alta i esvelta, els ulls i els cabells negres com la nit i un somriure tan dolç que encisava l'ànima de tots els hòmens que alguna vegada l'havien vista.

-
1. Aquesta rondalla és la mateixa que arreplega el mallorquí Jordi des Racó (Mossén Alcover) al llibre *Les millors rondalles de Mallorca* (ed. Moll, Ciutat de Mallorca, 1946). Naturalment, hi ha algunes diferències. La versió mallorquina inclou uns balls a la Cort del rei i uns elements màgics que no apareixen en la versió alacantina. Tanmateix, hi ha una coincidència total en diversos elements: l'estrela al front, la pota de burro (o la cua), el rei que s'enamora i el gos que ho descobreix tot. Els lladrucs del gos mallorquí diuen el mateix que els del gos de la versió alacantina. Vegem com denuncia l'engany el canet de la rondalla mallorquina: «N'Estel d'or davall pastera! i Na Coua d'ase cualca en sella!». A més, he de dir que la rondalla «L'estreleta d'or» la vaig arreplegar en dos pobles diferents: el Campello (on la dona que me la contà li va posar aquest títol) i Agost (on la jove que me la va dir li posà el nom de «La Cendrellosa mendrellosa»). Aquest títol, la Cendrellosa, enllaça amb la idea de la Ventafocs, és a dir, la Cendrillon francesa de Perrault que presenta un tema molt semblant.

El pare de Carmeta es va tornar a casar amb una viuda, mare d'una fadrina de nom Ruquilina. La viuda era una dona plena d'enveges i de maldats, que mai no trobava res de bo. I cal afegir que, per desgràcia, sa filla Ruquilina era una jove més lletja que un diable: baixoteta i grossa, peluda i amb la mirada carregada de mala voluntat. La mare i la filla formaven la parella més desagradable i odiosa de tot el poble. I tothom s'estranyava de veure com un home tan bo com aquell s'havia pogut casar amb aquell cavallot sicilià.

–Això durarà poc! –deien alguns.

–La dona aquesta el mata en dos dies –afegien les llengües de veïnat.

–Bona ferramenta li ha caigut damunt, a la pobra Carmeta –feien els compassius.

Efectivament, allò va durar molt poc. Passats uns pocs mesos, el pobre home va morir a causa de la mala vida que li havia donat la seua segona esposa. Però el pitjor de tot fou que va deixar sa filla, que era una flor, en poder d'aquells dimonis emplomats perquè, el mateix dia de la mort de son pare, la madrastra li va dir:

–Carme, en aquesta casa mane jo, es farà tot el que diga jo, i no faràs res sense que ho sàpia jo.

L'endemà començà una vida molt dura per a Carmeta: ella feia la casa, ella portava l'aigua, ella cuinava, ella escu-rava i ella treballava per tots. Ruquilina i sa mare estaven sempre gitades o ben assegudes, no feien res. I vet aquí que un dia en què havien fet matança, la madrastra, que era tan melindrosa com la seua filla, li ordenà:

–Carme, arreplega el mondonguet del porc i vés a llavar-lo al riu. Afanya't, que no ens agrada gens la pudor que fa!

Carmeta, obedient com sempre, va agafar el gibrell, va posar-hi els budells, la sal i el llimó, i se'n va anar al riu.

Malgrat la vida tan trista que duia, Carmeta conservava encara el seu somriure dolç i innocent, la seua amabilitat i, semblava increïble, s'havia fet més bonica encara. Arribà al riuet acompanyada del seu gos, al qual estimava molt, i començà la seua faena. Quan va acabar, va veure que al seu costat hi havia una velleta de cara afectuosa que li va dir:

–Carmeta, filla, voldries fer-me el monyo?

Encara que es trobava molt cansada, Carmeta li va dir amablement que sí. Mentre la pentinava, la vella, que misteriosament sabia moltes coses, li preguntava per la seua vida, per la madrastra i per Ruquilina. Carmeta li ho va contar tot i li va fer el monyo amb tanta dolcesa que la velleta, agraïda, li digué:

–Com a premi per la teua amabilitat i tendresa, et regale aquest mocador de seda, però recorda: ara, en tornar cap a casa, quan sentes el burro bramar, tapa't la cara. Tot seguit cantarà el gall, aleshores, destapa-te-la.

Carmeta se'n tornà cap a casa molt intrigada i pensant què podia ser tot allò i qui era aquella anciana tan amorosa quan, de sobte, se sentiren els brams del burro. Ràpidament, Carmeta es tapà la cara i així va estar mentre durà allò. Quan l'ase acabà els seus brams, es deixà sentir la veu clara del gall: quiquiriquic!, quiquiriquic! Carmeta escoltava el cant amb la cara destapada i girant-se cap al lloc d'on venien els sons. En acabar, la fadrina continuà el seu camí,

però es trobava estranya, no podia dir què era però sentia una emoció agradable. Instintivament, es posà les mans al cap i va notar que tenia una estreleta al front. Sí, era veritat. Es va mirar sobre l'aigua d'una bassa i va veure que duia al front una estrela d'or gran i lluent que l'embellia com si fóra una princesa.

Molt feliç, arribà a sa casa. Però quan la madrastra va veure aquell prodigi, la ràbia li isqué per la boca:

–Mireu la senyoreta de la xirivia blanca! D'on t'has tret això? Una estrela! Vine aquí i dóna-me-la!

La madrastra, que tenia més força que un home, l'agafà pels muscles i volia arrancar-li l'estrela, però tot aquell esforç li va resultar debades: no hi hagué manera de llevar-li-la per més estirades que li va pegar.

La germanastra, Ruquilina, plorava d'enveja: ella també volia una estreleta d'or. Carmeta li va explicar que únicament li calia anar al riu i pentinar una velleta molt amable.

L'endemà va anar Ruquilina al riu i tot era mirar per veure si trobava la velleta. I se li feia llarg d'esperar, perquè havia estat tot el dia en punxes i la velleta no compareixia. A última hora, va aparéixer per allí l'anciana. Ruquilina la va veure venir des de lluny: «Vege tu –pensava la fadrinota–, això em faltava a mi, haver de pentinar aquella vella esparracada i bruta». Així que, quan la velleta li va demanar que la pentinara, Ruquilina ho va fer de molt mala gana i amb cara de magranetes agres.

Naturalment, la velleta ho va notar de seguida, sobretot perquè li va pegar moltes estirades i li va arrancar molts cabells. Quan va acabar, l'anciana es girà i li va dir:

—Pren aquest mocador: quan sentes cantar el gall, tapa't la cara; però quan el burro breme, i ho farà tot seguit, destapate-la. D'aquesta manera trobaràs la recompensa que mereixes.

La xicona ho va fer com la velleta li ho havia manat, però ella no va notar res. Tanmateix, en arribar a sa casa, es mirà a l'espill i, ai!, tenia dibuixada al front una gran pota de burro.

—Ai, mare —plorava Ruquilina—, que tinc la pota d'un ruc gravada sobre el front!

Per més que es rentava la cara, per més potingues que s'hi posava i per més que es va refregar amb tota classe de sabons, no hi hagué manera d'esborrar-li del front aquella pota d'ase. L'enrabiada i el batistot que agafaren aquelles dones va ser una cosa de no dir i, després de molt de bregar amb aquella pota de burro, finalment no pogueren fer altra cosa que anar-se'n a dormir.

L'endemà s'esdevingué un fet que ningú no s'esperava i que va fer canviar completament les coses. I va ser que el rei, que era fadrí i molt ben plantat, havia decidit recórrer tots els pobles del seu regne per veure si trobava alguna jove amb qui es poguera casar. Havia corregut molts llogarets, coneixia moltes donzelles de bones cases, però certament no havia trobat allò que ell buscava.

Aquell dia, ja a poqueta nit, el rei, dalt del seu cavall, passà per la casa on vivia Carmeta. Era l'hora de la posta de sol i en aquell moment la jove havia eixit a regar les plantes. Sobre el cel moradenc del crepuscle començaven a lluir les primeres estrelles i el camp, fatigat de la llum i la

calor del dia, s'arrupia lentament en la foscor naixent. Les cigales eixordadores ja havien callat i únicament se sentia el cant d'algun grill. El rei va trobar aquella fadrina tan bella, tan dolça, amb l'estreleta lluent enmig del front, que es va quedar embadalit: «Quina jove més garrida! Quina estrella que du al cap! Amb ella m'he de casar».

Carmeta es va girar i es va trobar amb la mirada d'aquell xic, el qual li va demanar:

–Pots fer-me el favor de donar-me aigua?

–Sí, senyor –respongué ella dolçament.

Fet això, el rei se'n va tornar al seu palau i allí comunicà a tothom que es casaria ben prompte amb una xica d'aquell poble.

Al dia següent, el rei va anar a casa de Carmeta per demanar-la a sa mare. La madrastra es moria d'enveja quan sentí la petició del rei, però encara li va preguntar si és que parlava de Ruquilina. Quan el jove va veure Ruquilina, la qual s'havia tapat la pota de burro amb un mocador de setí blau lligat al front, va dir exigent:

–Jo he vingut per l'altra filla vostra. He vingut per l'estreleta d'or.

Naturalment, la madrastra atorgà: eren els desitjos del rei. Però, malgrat tot, no va perdre les esperances i va maquinat un estratagema per a casar Ruquilina amb el rei.

L'endemà de bon matí, que era el dia de la boda, la madrastra agafà Carmeta i la tancà dins la cambra. Tot seguit començà a compondre's i a preparar la núvia. Ruquilina es va vestir de festa, ben mudada, tota de flocs i robes extravagants i, per tal que no se li poguera veure la cara, es va

col·locar damunt del cap un vel molt espès que li arribava fins als genolls.

En un momentet arribà el rei dins la seua carrossa tirada per quatre cavalls blancs i acompanyat de soldats i alguns cortesans. Majestuosament, s'aturà el cotxe davant la porta de la casa i en baixà el rei. De seguida, van eixir la madrastra i Ruquilina, a la qual no se li veia la cara gràcies al vel.

El rei, potser a causa de la seua joventut, no es podia figurar l'engany que li havien preparat, així que pujaren tots tres ben contents dins la carrossa i molt espaïet feren cap a l'església del poble.

Quan la carrossa inicià la marxa, el gosset de Carmeta arrancà a córrer al darrere. I com que ell sabia la veritat de tot i s'estimava molt Carmeta, va començar a lladrar:

Llap, llap!
L'estreleta d'or
a casa està.
La pota de burro
dins el cotxe va.

El rei, la madrastra i Ruquilina sentiren allò però les dones, molt hàbilment, dissimularen. Mentrestant, la carrossa passava pel carrer major del poble, que era ple de gent com si foren les festes majors. Imagineu-vos: el rei es casava amb una filla del poble!

Quan la carrossa entrava dins la plaça de l'església, on hi havia més gent encara, tornaren a sentir-se els lladrucs del gos de Carmeta:

Llap, llap!
L'estreleta d'or
a casa està.
La pota de burro
dins el cotxe va.

Però aquesta vegada, ni la madrastra va poder dissimular la ira, ni Ruquilina pogué amagar ja el seu desassossec, tant que el jove va suposar tot el que passava. I quan la carrossa es va detenir perquè en baixaren els promesos i la madrastra, el rei digué imperativament a Ruquilina:

–Alçat el vel!

El rei mateix li'l va alçar i va aparèixer allí, tota avergonyida i sufocada, amb la pota de burro dibuixada al front, la carota lletja i desagradosa de Ruquilina. El rei s'indignà, la gent començà a riure's i a escridassar les dones, i elles, més escorregudes que mai, pegaren a fugir tan de pressa que semblava que volaven.

Finalment, el rei va enviar la carrossa amb uns cortesans i unes dames a casa de Carmeta: la tragueren de la cambra, l'abillaren ben bé i la pentinaren. Molt prompte, les trompetes anunciaren l'arribada de la donzella de l'estreleta d'or a la plaça de l'església.

Allí foren les alegries, les besades, els aplaudiments i les aclamacions de la gent del poble. La boda es va celebrar en pau, les festes duraren més d'una setmana i des d'aquell dia la felicitat i l'amor regnaren dins els cors de Carmeta i del rei.